

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DEPARTAMENT POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel.+48 22 66 10 277, fax+48 22 66 10 276
www.mpips.gov.pl; E-mail: sekretariat.dps@mpips.gov.pl

DPS-VI-079-~~3034~~ 21-MJ/JLM/2012

Warszawa, dnia 17 kwietnia 2012 r.

Pani/Pan
Dyrektor Wydziału
Polityki Społecznej

WSZYSZY

Szanowni Państwo,

W związku z wejściem w życie zmian niektórych przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, dotyczących między innymi problematyki kształcenia i doskonalenia zawodowego pracowników socjalnych oraz kadry kierowniczej jops, pragniemy Państwu zasignalizować najistotniejsze zmiany. Jednocześnie prosimy o przekazanie informacji jednostkom działającym na terenie Państwa województwa, które zainteresowane są poruszaną w piśmie tematyką.

Zmiany w zakresie kształcenia pracowników socjalnych:

- 1) Specjalność przygotowująca do zawodu pracownika socjalnego (*art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.)*)

Zgodnie z przepisami *art. 116 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.)*, kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego można obecnie nabyć między innymi poprzez ukończenie **do dnia 31 grudnia 2013 roku** - studiów wyższych pierwszego, drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie (ust. 1 pkt 3 i ust. 1a).

Powołany wyżej przepis *art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy* wynika z wprowadzenia rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów (*Dz. U. Nr 121, poz. 838*), **nowego kierunku studiów wyższych pierwszego stopnia o nazwie *praca socjalna***. Aby umożliwić jeszcze przez jakiś czas uzyskanie kwalifikacji pracownika socjalnego na kierunkach pokrewnych (*art. 116 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy* wskazuje jednoznacznie tylko kilkuletni okres przejściowy) - rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej

w szkołach wyższych (Dz. U. z 2008 roku Nr 27, poz. 158 – data wejścia rozporządzenia w życie – 1 października 2008 r.), określono "minimum" godzinowe przedmiotów (330 godzin) oraz praktyk zawodowych (240 godzin), niezbędne do realizacji podczas specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na poziomie studiów wyższych.

Należy zaznaczyć, że w ramach każdego kierunku studiów szkoła wyższa jest zobowiązana zrealizować minimum programowe wskazane w standardach kształcenia dla kierunku określonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Kierując się standardami dla danego kierunku oraz przepisami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym uczelnia organizuje kształcenie oraz praktyki dla studentów. Z kolei, żadna szkoła wyższa nie ma obowiązku podjęcia się prowadzenia specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego w ramach prowadzonych kierunków studiów. Niezrealizowanie przez szkołę wyższą specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego nie będzie miało wpływu na wydanie absolwentom dyplomu ukończenia studiów na kierunku, który uczelnia prowadzi na podstawie zgody ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego, realizując standardy kształcenia wskazane dla tego kierunku odrębnymi przepisami. Natomiast czym innym są standardy dotyczące rzeczonyj specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego, które określa odrębny akt prawny – ww. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych (Dz. U. z 2008 roku Nr 27, poz. 158) - podpisane w porozumieniu z Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przejęciowy charakter rozporządzenia wynika z faktu, iż jego treść dotyczy wyłącznie studentów, którzy począwszy od roku akademickiego 2008/2009 rozpoczęli specjalność przygotowującą do zawodu pracownika socjalnego, a ukończą te studia (otrzymają dyplom ukończenia studiów) najpóźniej do 31 grudnia 2013 roku. W praktyce, ostatni nabór na trzyletnie studia pierwszego stopnia (licencjat) o specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu pracownika socjalnego powinien być zostać przeprowadzony w roku 2010, tak by studia rozpoczęły się w roku akademickim 2010/2011 i zakończyły w roku akademickim 2012/2013, natomiast na studia drugiego stopnia (dwuletnie uzupełniające studia magisterskie) – w roku 2011, tak by te studia rozpoczęły się w roku akademickim 2011/2012 i zakończyły w roku akademickim 2012/2013, a wszyscy absolwenci studiów pierwszego i drugiego stopnia otrzymali dyplom ukończenia studiów w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 grudnia 2013 roku.

W celu potwierdzenia zrealizowania minimum programowego **wszystkie wskazane w rozporządzeniu przedmioty, praktyki zawodowe oraz godziny przeznaczone na ich realizację** w ramach specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego, niezależnie od formy kształcenia /dziennej, zaocznej czy wieczorowej/ powinny być uwidocznione w indeksie i suplementie do dyplomu ukończenia studiów wyższych (pierwszego stopnia/licencjackich/ lub drugiego stopnia/uzupełniających studiów magisterskich lub jednolitych studiów magisterskich). Udokumentowanie zrealizowania przez absolwenta wymaganych przepisami ww. rozporządzenia przedmiotów oraz praktyk zawodowych, uwidocznionych w indeksie i suplementie do dyplomu ukończenia studiów będzie dla pracodawców podstawą potwierdzenia kwalifikacji do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. W treści ww. rozporządzenia **nie wskazano możliwości zwolnienia z odbycia praktyk zawodowych**. Faktyczną przesłanką do wprowadzenia przejściowego przepisu art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy o pomocy społecznej było bowiem umożliwienie uzyskania stosownego wykształcenia przez osoby, które nie mają prawa do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego, a chcą uzyskać takie uprawnienia. Tym samym każdy student realizujący kształcenie w ramach specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego jest zobowiązany do realizacji całości minimum

programowego – **zarówno przedmiotów, jak i praktyk** wskazanych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych.

Reasumując należy wskazać, iż o ile podczas studiów wskazanych w art. 116 ust. 1 pkt 3 zostały/zostaną zrealizowane wszystkie przedmioty i praktyki w liczbie godzin wskazanych rzeczonym rozporządzeniem, to po ukończeniu nauki i uzyskaniu (w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 grudnia 2013 roku) dyplomu ukończenia studiów - absolwent uzyska dodatkowo uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie przepisu art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz.1362, z późn. zm.). Niezrealizowanie podczas jednego cyklu ww. studiów całości minimum programowego określonego rozporządzeniem, lub nieuzyskanie dyplomu ukończenia studiów w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 grudnia 2013 roku, będzie zatem skutkowało brakiem nabycia dodatkowych uprawnień przez absolwenta, to jest uprawnień do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego.

- 2) Studia wyższe pierwszego stopnia o kierunku praca socjalna (art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz.1362, z późn. zm.)

Ukończenie studiów pierwszego stopnia (licencjat) o kierunku praca socjalna uprawnia i będzie uprawniać do wykonywania zawodu pracownika socjalnego – **bez względu na ukończoną specjalność podczas tych studiów.**

Osoby, które **zakończyły lub obecnie kontynuują** kształcenie na tym kierunku, realizują program kształcenia w oparciu o standardy kształcenia wydane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (opublikowane na stronie internetowej www.nauka.gov.pl --> *szkolnictwo wyższe--> standardy kształcenia--> praca socjalna*).

Z kolei, począwszy od października br., tj. roku akademickiego 2012/2013 uczelnie będą już kształcić w oparciu o własne (tj. nie określone standardami ministra ds. szkolnictwa wyższego) programy dydaktyczne (z wyjątkiem niektórych kierunków - np, prawa, kierunku lekarskiego). Źródłem dla tworzenia programów będą Krajowe Ramy Kwalifikacji, o których jest mowa między innymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520).

- 3) Studia wyższe drugiego stopnia o kierunku praca socjalna (art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz.1362, z późn. zm.)

Ukończenie studiów drugiego stopnia (uzupełniające magisterskie) o kierunku praca socjalna będzie uprawniać do wykonywania zawodu pracownika socjalnego – **bez względu na ukończoną specjalność podczas tych studiów.**

Obecnie trwają przygotowania kilku uczelni w Polsce mające na celu uruchomienie, począwszy od roku akademickiego 2012/2013, dwuletnich uzupełniających studiów magisterskich o kierunku praca socjalna. Programy kształcenia będą realizowane

z uwzględnieniem nowych przepisów związanych ze wskazanymi już powyżej Krajowymi Ramami Kwalifikacji dotyczących szkolnictwa wyższego.

Warto w tym miejscu nadmienić, iż w ramach projektu POKL 1.20 planowana jest realizacja edycji studiów drugiego stopnia o kierunku praca socjalna, dla łącznie 150 osób z terenu całego kraju. Rozstrzygnięcia dotyczące ogłoszonego przez CRZL przetargu w tej sprawie powinny zapaść w trzecim kwartale br.

Zmiany w zakresie doskonalenia zawodowego pracowników socjalnych:

1. Specjalizacja I i II stopnia w zawodzie pracownik socjalny

Na mocy art. 5 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o oświadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 440) dnia 2 listopada 2012 r. straciło moc rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny (Dz. U. Nr 154, poz. 1289).

W chwili obecnej trwają końcowe prace legislacyjne nad nowym rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny. Po wejściu w życie w/w rozporządzenia wszystkie zgody na prowadzenie szkoleń specjalizacyjnych stracą moc po upływie trzech miesięcy od wejścia w życie projektu. Jest to czas, który umożliwi osobom kontynuującym szkolenie w dniu wejścia w życie rozporządzenia przystąpienie do egzaminu i uzyskanie odpowiednio I lub II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny. Zgodnie z w/w projektem osoby, które ukończyły szkolenie lub były w trakcie kontynuacji szkolenia z zakresu I lub II stopnia specjalizacji będą mogły przystąpić do egzaminu na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny. Niemniej jednak, pomimo faktu iż przewiduje się trzymiesięczną ważność zgód na prowadzenie szkoleń specjalizacyjnych, wydanych przed wejściem w życie omawianego projektu rozporządzenia, nie ma możliwości rozpoczęcia nowego cyklu szkolenia po wejściu w życie nowego rozporządzenia, bowiem jak wspomiano powyżej tylko te osoby, które w dniu wejścia w życie rozporządzenia kontynuowały lub zakończyły szkolenia będą uprawnione do uzyskania stopnia specjalizacji. Osoby, które rozpoczęłyby szkolenie po wejściu w życie rozporządzenia, w podmiotach uprawnionych do ich realizacji w oparciu o program opracowany na podstawie rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny nie będą mogły przystąpić do egzaminów i uzyskać specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny.

Po wejściu w życie nowego projektu rozporządzenia każdy podmiot spełniający określone w przepisach warunki będzie mógł złożyć do Ministra Pracy i Polityki Społecznej wniosek i program o wydanie nowej zgody na prowadzenie szkolenia.

Lista placówek uprawnionych będzie zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

2. Superwizja pracy socjalnej

Na mocy przepisu *art. 1 pkt 26 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o oświadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 440)* do ustawy o pomocy społecznej wprowadzono art. 121 a dotyczący superwizji pracy socjalnej. Artykuł ten wejdzie w życie z dniem 31 grudnia 2013 r.

Na mocy tego zapisu pracownik socjalny będzie miał prawo do korzystania z poradnictwa prowadzonego przez superwizora pracy socjalnej. Superwizorem pracy socjalnej może być osoba która ukończy szkolenie z zakresu superwizji pracy socjalnej i uzyska certyfikat superwizora nadany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną do spraw stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych, działającą przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej.

Nie będą miały uprawnień superwizora pracy socjalnej osoby, kończące różnego rodzaju szkolenia czy studia (studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, studia podyplomowe, studia doktoranckie) bez posiadania w/w certyfikatu nadanego przez CKE.

Minister Pracy i Polityki Społecznej, po wejściu w życie omawianego zapisu ustawy o pomocy społecznej, planuje wydać rozporządzenie dotyczące między innymi standardu superwizji, minimum programowego dla szkoleń z zakresu superwizji, sposobu i trybu szkolenia superwizorów, trybu nadawania certyfikatu superwizora.

W celu wypracowania standardu pracy socjalnej Departament Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, jako departament inicjujący, zgłosił do Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich potrzebę realizacji projektu dotyczącego superwizji pracy socjalnej. CRZL w ramach projektu 1.20 „Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomocy i integracji społecznej”. Planowane jest uruchomienie projektu „Stworzenie standardu „Superwizja pracy socjalnej” oraz szkolenia „Wspieranie kompetencji superwizyjnych pracowników pomocy i integracji społecznej”. Projekt przewiduje przygotowanie i realizację badań na temat poziomu wiedzy i przekonań pracowników socjalnych na temat superwizji, zorganizowanie i przeprowadzenie konferencji inauguracyjnej komponent Superwizja w pracy socjalnej, zorganizowanie i przeprowadzenie terenowej superwizji wśród pracowników socjalnych, dokonanie ewaluacji działań – opracowanie dokumentu zawierającego wnioski z przeprowadzonych badań wprowadzających, analizę wyników ewaluacji szkoleń z zakresu superwizji, raport z superwizji terenowych oraz wypracowanie rekomendacji służących opracowaniu standardu opracowanie i publikacja podręcznika na temat Superwizji pracy socjalnej, konferencja podsumowująca szkolenie pilotażowe „Wspieranie kompetencji superwizyjnych pracowników pomocy i integracji społecznej”.

Reasumując, należy podkreślić, że do momentu wejścia w życie zapisów ustawowych dotyczących superwizji, pracownicy socjalni będą uczestniczyć w superwizjach, szkoleniach, seminariach, studiach z zakresu superwizji, które posłużą przede wszystkim nabyciu nowych umiejętności i podniesieniu kompetencji zawodowych, mając jednocześnie na uwadze, że te formy podnoszenia kwalifikacji nie umożliwią im zdobycia certyfikatu superwizora pracy socjalnej w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej. Status superwizora pracy socjalnej będą miały tylko osoby, które zdobędą certyfikat na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej i aktu wykonawczego do ustawy.

Zmiany dotyczące specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej

Zgodnie z zapisem *art. 1 pkt 27 b ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o oświadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 440)*, z dniem 1 października 2012 r. zostanie uchylony art.122 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym ukończenie studiów podyplomowych uwzględniających minimum programowe z zakresu organizacji pomocy społecznej traktowane jest równoznacznie z uzyskaniem przez absolwentów tych studiów specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej. **Oznacza to, że aby móc uzyskać specjalizację poprzez ukończenie studiów podyplomowych obecni studenci muszą ukończyć studia i uzyskać dyplom najpóźniej do dnia 30 września 2012 r.**

Dyplomy wydane po tym terminie, nie będą nadawały uprawnień organizatora pomocy społecznej.

Po 30 września 2012 r. uczelnie będą mogły wystąpić z wnioskiem i programem do Ministra Pracy i Polityki Społecznej o wydanie zgody na prowadzenie szkolenia z zakresu organizacji pomocy społecznej na mocy art. 122 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.

Lista placówek uprawnionych będzie zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Mamy nadzieję, że powyższe informacje okażą się przydatne pracownikom chcącym podnosić swoje kwalifikacje zawodowe.

Z poważaniem

DYREKTOR
Departamentu Pomocy
i Integracji Społecznej

Krystyna Wyrwicka